2024/779

2024 3 8

KOMISIJOS REKOMENDACIJA (ES) 2024/779

2024 m. vasario 26 d.

dėl saugios ir atsparios jūrinių kabelių infrastruktūros

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

(1) mūsų ekonomika ir visuomenė yra vis labiau priklausomos nuo interneto veikimo ir tarptautinio junglumo, kurie yra būtini konkurencingai Sąjungos ir jos ekonomikos skaitmenizacijai pasiekti. Šiomis aplinkybėmis jūrinių kabelių infrastruktūra yra svarbus platesnės interneto ekosistemos elementas siekiant skaitmeninio Europos suverenumo, nes jūriniais kabeliais perduodama didžioji tarptautinio duomenų srauto dalis. Daugelis Sąjungos salų, įskaitant tris salose esančias valstybes nares, taip pat ES atokiausi regionai ir užjūrio šalys bei teritorijos yra beveik visiškai priklausomi nuo tokių jūrinių kabelių ryšiams Sąjungos viduje palaikyti. Dabartinėmis aplinkybėmis, kai yra padidėjusi rizika ir esama grėsmės saugumui dėl priešiškos žmogaus veiklos, dėl šios infrastruktūros susietumo ir tarpvalstybinio pobūdžio visų pasaulio regionų valdžia daugiau dėmesio skiria galimai priklausomybei nuo ypatingos svarbos kabelių, nes sisteminiai ir plačiai išplitę jūriniais kabeliais palaikomų ryšių sutrikimai koordinuotų išpuolių atveju turi itin sunkių padarinių;

(2) valstybės narės patvirtino, kad reikia imtis Sąjungos lygmens veiksmų. 2022 m. kovo 9 d. Nevero raginime stiprinti ES kibernetinio saugumo pajėgumus ([1]) pripažinta ypatingos svarbos infrastruktūros, kaip antai telekomunikacijų tinklų ir skaitmeninių paslaugų, strateginė svarba daugeliui pagrindinių funkcijų mūsų visuomenėje ir tai, kad ji yra pagrindinis kibernetinių išpuolių taikinys;

(3) dėl Nevero raginimo imtasi tolesnių veiksmų: TIS bendradarbiavimo grupė, padedama Komisijos ir ES kibernetinio saugumo agentūros (ENISA) ir konsultuodamasi su Europos elektroninių ryšių reguliuotojų institucija (BEREC), dėl ryšių infrastruktūros ir tinklų, įskaitant jūrinius kabelius, atliko aukšto lygio rizikos vertinimą. Šiame rizikos vertinime nustatytos pagrindinės grėsmės yra fizinis į jūrinius kabelius nukreiptas išpuolis ir (arba) sabotažas, taip pat elektros energijos tiekimo pertrūkiai, darantys poveikį jūriniams kabeliams, kurių veikimas grindžiamas kartotuvais. Remdamosi šiomis grėsmėmis ir įvairiu nustatytu pažeidžiamumu valstybės narės parengė rinkinį rizikos scenarijų, strategiškai svarbių iš ES perspektyvos. Jie apima, visų pirma, trečiosios valstybės kišimosi, darančio poveikį tiekėjui, valdomų saugumo paslaugų teikėjui ar jūriniams kabeliams, riziką, taip pat koordinuoto fizinio išpuolio ar sabotažo, nukreipto į skaitmeninę infrastruktūrą, įskaitant jūrinius kabelius, riziką;

(4) 2022 m. gruodžio mėn. Tarybos rekomendacijoje dėl Sąjungos suderinto požiūrio į ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimą ([2]) (toliau – Rekomendacija dėl ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo) nustatyti tiksliniai veiksmai Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis siekiant geresnės parengties, geresnio reagavimo ir tarptautinio bendradarbiavimo. Tie veiksmai yra konkrečiai orientuoti į didelę tarpvalstybinę reikšmę turinčią ypatingos svarbos infrastruktūrą nustatytuose pagrindiniuose sektoriuose, kaip antai energetikos, transporto, kosmoso, taip pat skaitmeninę infrastruktūrą;

(5) rekomendacijoje Taryba paragino Komisiją atlikti išsamų jūrinių ryšių kabelių atsparumo tyrimą ir konsultuotis su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais ir ekspertais dėl tinkamų priemonių, kurių galėtų būti imamasi dėl galimų didelių su jūrine infrastruktūra susijusių incidentų. Komisija dėl to atliko tyrimus ir tinkamu konfidencialumo lygmeniu pasidalys jų išvadomis su valstybėmis narėmis. Šia rekomendacija siekiama papildyti ir remti Rekomendacijos dėl ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo įgyvendinimą;

([1]) https://presse.economie.gouv.fr/08-03-2022-declaration-conjointe-des-ministres-de-lunion-europeenne-charges-du-numerique-et-des-communications-electroniques-adressee-au-secteur-numerique/

([2]) 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl Sąjungos suderinto požiūrio į ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimą, 2023/C 20/01 (OL C 20, 2023 1 20, p. 1).

(6) 2023 m. birželio mėn. Bendrame komunikate dėl Europos ekonominio saugumo strategijos ([3]) pasiūlyta, kad rizika ypatingos svarbos infrastruktūros fiziniam ir kibernetiniam saugumui būtų toliau vertinama atsižvelgiant į 2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendaciją, o jūriniai kabeliai nurodyti kaip ypatingos svarbos infrastruktūros objektai tos rizikos atžvilgiu. 2023 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaitoje ([4]) Komisija rekomendavo valstybėms narėms „dėti daugiau pastangų, be kita ko, skir[iant] būtinas investicijas, kad Europos skaitmeninė infrastruktūra, ypač magistralinė infrastruktūra ir povandeniniai kabeliai, būtų saugūs ir atsparūs“;

(7) 2023 m. spalio 27 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose pabrėžiama, kad „reikia veiksmingų priemonių ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumui didinti ir saugumui užtikrinti“, o kartu pabrėžiama, „koks yra svarbus visapusiškas ir suderintas požiūris“. Atsižvelgiant į tai, svarbu, kad Sąjunga greitai spręstų šiuos klausimus;

(8) valstybės narės, imdamosi priemonių pagal šią rekomendaciją, turėtų, kai taikytina ir tinkama, laikytis atitinkamų nuostatų, prievolių ir mechanizmų, nustatytų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2018/1972 ([5]) (Europos elektroninių ryšių kodeksas), Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2022/2555 ([6]) (TIS 2 direktyva) ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2022/2557 ([7]) (Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo);

(9) TIS 2 direktyva, kuria pakeičiamos atitinkamos Europos elektroninių ryšių kodekso nuostatos dėl tinklų ir paslaugų saugumo ir dėl tam skirtų priemonių įgyvendinimo bei vykdymo užtikrinimo (Europos elektroninių ryšių kodekso 40 ir 41 straipsniai), valstybėms narėms suteikiami įgaliojimai nustatyti politiką, susijusią su atvirojo interneto viešojo pagrindo bendro prieinamumo, vientisumo ir konfidencialumo, įskaitant, kai aktualu, jūrinių ryšių kabelių kibernetinį saugumą, palaikymu. Pagal TIS 2 direktyvos 23 straipsnį, apie incidentus, darančius poveikį jūriniams ryšių kabeliams, turėtų būti pranešama atitinkamai reagavimo į kompiuterių saugumo incidentus tarnybai (CSIRT) arba kompetentingai institucijai. Valstybių narių nacionalinėse kibernetinio saugumo strategijose, kai aktualu, turėtų būti atsižvelgiama į jūrinių ryšių kabelių kibernetinį saugumą ir, siekiant užtikrinti aukščiausią jų apsaugos lygį, į tas strategijas turėtų būti įtrauktas galimos kibernetinio saugumo rizikos kartografavimas bei rizikos mažinimo priemonės;

(10) Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo siekiama užtikrinti, kad paslaugos, būtinos gyvybiškai svarbioms visuomenės funkcijoms ar ekonominei veiklai išlaikyti, būtų netrukdomai teikiamos vidaus rinkoje vienuolikoje sektorių, kuriems taikoma ši direktyva. Tai apima ypatingos svarbos subjektų, teikiančių tokias paslaugas, fizinio atsparumo didinimą. Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo skaitmeninės infrastruktūros sektoriui taikoma dėl sektoriaus ypatingos svarbos subjektų identifikavimo, nacionalinių strategijų priėmimo, valstybių narių rizikos vertinimo ir valstybių narių paramos priemonių, skirtų subjektams, kuriuos jos yra identifikavusios kaip ypatingos svarbos subjektus;

(11) ES jūrų saugumo strategijoje ([8]) pabrėžiama padidėjusi piktavalių subjektų išpuolių, nukreiptų į ypatingos svarbos jūrų infrastruktūros objektus, įskaitant jūrinius kabelius, rizika ir siūlomi veiksmai siekiant stiprinti tokios infrastruktūros atsparumą ir apsaugą;

(12) kaip pabrėžiama Šeštojoje ES saugumo sąjungos strategijos įgyvendinimo pažangos ataskaitoje, ES įgyvendino svarbius teisės aktus visose srityse – nuo ypatingos svarbos subjektų apsaugos iki kibernetinio atsparumo didinimo. Tačiau grėsmių saugumui padėtis Europoje ir mūsų kaimynystėje toliau kinta ir tai rodo, kad reikia nuolatinio budrumo ir aukšto lygio parengties įveikti naujus su ypatingos svarbos infrastruktūros saugumu susijusius iššūkius – tiek internete, tiek ne internete;

([3]) Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai „Europos ekonominio saugumo strategija“, JOIN(2023) 20 *final*, 2023 6 20.

([4]) 2023 m. skaitmeninio dešimtmečio padėties ataskaita, 2023 m. rugsėjo 27 d., https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news-redirect/798346.

([5]) 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas (OL L 321, 2018 12 17, p. 36).

([6]) 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti (TIS 2 direktyva) (OL L 333, 2022 12 27, p. 80).

([7]) 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2557 dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2008/114/EB (OL L 333, 2022 12 27, p. 164).

([8]) Tarybos išvados dėl peržiūrėtos ES jūrų saugumo strategijos (ESJSS) ir jos veiksmų plano, 2023 m. spalio 24 d., https://www.consilium.europa.eu/media/67499/st14280-en23.pdf.

(13) šia rekomendacija siekiama ES lygmeniu skatinti sinergiją, turint tikslą stiprinti jūrinių kabelių infrastruktūros saugumą ir atsparumą. Joje rekomenduojama imtis konkrečių veiksmų siekiant įvertinti ir gerinti koordinavimą tarp Sąjungos ir jos valstybių narių dėl esamos ir naujos jūrinių kabelių infrastruktūros saugumo ir atsparumo ir dėl paramos bendram tokios infrastruktūros diegimui ar svarbiam jos patobulinimui pagal europinės svarbos kabelių projektus (angl. *Cable Projects of European Interest*, CPEI);

(14) jūrinių kabelių infrastruktūra apima ne tik pačius kabelius, bet ir visą su jų tiesimu, eksploatavimu, technine priežiūra ir remontu susijusią infrastruktūrą, kaip antai sausumos stotis ir prie jų jungiamas antžeminės jūrinio kabelio dalis (pvz., sausumos maršrutai nuo pakrantės šulinio iki sausumos stoties, duomenų centro ar įėjos taško), remonto centrus, taip pat kabelių tiesimo, techninės priežiūros ir remonto darbams skirtą laivyną;

(15) Komisija sudaro neformalią jūrinių kabelių infrastruktūros ekspertų grupę, kaip apibrėžta 2016 m. gegužės 30 d. Komisijos sprendime C(2016) 3301 ([9]), kurią sudaro valstybių narių valdžios institucijos (toliau – ekspertų grupė) ir kuri teiks Komisijai konsultacijas ir ekspertines žinias, susijusias su šios rekomendacijos laikymusi, visų pirma dėl:

— greito ir veiksmingo keitimosi informacija tarp valstybių narių ir Komisijos bei Europos išorės veiksmų tarnybos palengvinimo, palaikant glaudžią sąsają tarp jūrinių kabelių infrastruktūros saugumo ir atsparumo dalykų, taip pat jiems skiriamų lėšų ir finansavimo,

— esamos jūrinių kabelių infrastruktūros kartografavimo ES lygmeniu, remiantis nacionalinėmis kartografavimo iniciatyvomis ir atnaujinant kartografavimo duomenis bent kartą per metus,

— kartografavimo duomenų ir nacionalinių rizikos vertinimų peržiūros siekiant nustatyti trūkstamą informaciją,

— siūlomų priemonių trūkstamai informacijai papildyti ir metodikos, pagal kurią papildoma informacija būtų susiejama su esamais vertinimais, sudarant atskaitos scenarijų rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimui Sąjungos mastu,

— konkrečių bendrų su jūrinių kabelių infrastruktūra susijusios rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės Sąjungos masto vertinimų atlikimo, po kurio turėtų būti pateikti pasiūlymai dėl rizikos mažinimo priemonių,

— strateginių europinės svarbos kabelių projektų, atitinkančių šioje rekomendacijoje nurodytus kriterijus, sąrašo projekto pasiūlymo,

— galimybės pagal suderintą požiūrį dirbti daugiašaliuose ir įvairių suinteresuotųjų subjektų forumuose suteikimo,

— galimybių perimti ir diegti inovacinius sprendimus siekiant nustatyti ir pašalinti grėsmes povandeninių kabelių infrastruktūrai, visų pirma remiantis ES finansuojamų projektų rezultatais, svarstymo ir

— jūrinių kabelių techninės priežiūros ir remonto pajėgumų plėtros;

(16) ekspertų grupė suburs reikiamus ekspertus ir veiks kaip saugi valstybių narių koordinavimo platforma, taip pat teiks konsultacijas ir pagalbą Komisijai, papildydama TIS bendradarbiavimo grupės, įsteigtos TIS 2 direktyva, ir Ypatingos svarbos subjektų atsparumo klausimų grupės, įsteigtos Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo, funkcijas ir užduotis. Ekspertų grupė turėtų palengvinti greitą ir veiksmingą keitimąsi informacija tarp valstybių narių ir Komisijos į šios rekomendacijos taikymo sritį patenkančiais klausimais. Kad būtų išlaikyta glaudi sąsaja tarp jūrinių kabelių infrastruktūros saugumo ir atsparumo dalykų, taip pat lėšų skyrimo jiems ir jų finansavimo, ekspertų grupėje dalyvaujančios valstybės narės turėtų tinkamu būdu reguliariai konsultuotis, dalytis naujausia informacija ir glaudžiai bendradarbiauti su TIS bendradarbiavimo grupe ir Ypatingos svarbos subjektų atsparumo klausimų grupe, Sąjungos finansavimo programų valstybių narių komitetais, trečiųjų valstybių valdžios institucijomis, viešosiomis plėtros ir finansų įstaigomis, pramonės atstovais ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Toks bendradarbiavimas turi vykti pagal atitinkamus dalyvaujančių grupių, komitetų ir valdžios institucijų įgaliojimus. Konsultacijomis su Sąjungos finansavimo programų komitetais, taip pat su viešosiomis plėtros ir finansų įstaigomis būtų visų pirma siekiama pasinaudoti sinergija, taip pat telkti lėšas ir finansavimą. Keitimasis informacija turėtų vykti tinkamu konfidencialumo lygmeniu;

([9]) C(2016) 3301.

(17) atsižvelgiant į tai, kaip svarbu pasiekti aukštą jūrinių kabelių infrastruktūros kibernetinio ir fizinio saugumo lygį, nepriklausomai nuo to, kas yra jos savininkas, šioje rekomendacijoje valstybės narės raginamos imtis priemonių, skirtų užtikrinti, kad jūrinių kabelių infrastruktūros operatoriai laikytųsi aukščiausių saugumo standartų (įskaitant, kai tinkama, gynybos lygio standartus);

(18) kad būtų pasiektas aukštas jūrinių kabelių infrastruktūros kibernetinio saugumo ir fizinio saugumo lygis, valstybės narės turėtų būti skatinamos rinkti aktualią informaciją ([10]) iš įmonėms atstovaujančių organizacijų arba, jei reikia, iš atskirų įmonių, priklausančių jų jurisdikcijai. Ši informacija turėtų būti naudojama visų susijusių valstybių narių nacionalinės jūrinių kabelių infrastruktūros kartogramoms sudaryti, pildyti ir atnaujinti. Bet kaip renkant informaciją ar ja keičiantis turėtų būti saugomas tos informacijos konfidencialumas ir atitinkamų subjektų saugumo bei komerciniai interesai;

(19) reikėtų atlikti ir užbaigti rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės, darančių poveikį jūrinių kabelių infrastruktūrai, vertinimą nacionaliniu lygmeniu – tai svarbus žingsnis siekiant parengti bendrą Sąjungos masto vertinimą. Tai darant pirmiausia reikėtų atsižvelgti į esamus ES masto rizikos vertinimus, visų pirma atliktus pagal Nevero raginimą stiprinti ES kibernetinio saugumo pajėgumus, Tarybos išvadas dėl ES kibernetinio saugumo būklės raidos ir – dėl 5G tinklų kibernetinio saugumo – pagal Komisijos rekomendaciją (ES) 2019/534 ([11]). Nacionalinis vertinimas turėtų apimti esamos ir planuojamos infrastruktūros kartografavimą. Valstybės narės, įgyvendindamos TIS 2 direktyvą, turėtų dar labiau sugriežtinti nacionalines jautrių infrastruktūros dalių tiekėjų ir operatorių prievoles;

(20) siekiant didinti parengtį ir prisidėti prie būsimų suderintų rizikos vertinimų Sąjungos lygmeniu, valstybės narės turėtų būti skatinamos jūrinių kabelių infrastruktūrą eksploatuojantiems subjektams taikyti privalomą reguliarų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis. Toks testavimas nepalankiausiomis sąlygomis padėtų įvertinti subjektų atsparumą pagal įvairius scenarijus;

(21) turėtų būti pripažįstama, kad būtina kuo greičiau sukurti, patobulinti ir prižiūrėti jūrinių kabelių infrastruktūrą, kartu užtikrinant, kad administracinė našta būtų kuo mažesnė. Dėl šios priežasties valstybės narės turėtų būti skatinamos su tokios infrastruktūros planavimu, įsigijimu, statyba, eksploatavimu, technine priežiūra ir remontu susijusias paraiškas tvarkyti internetu ir jas išnagrinėti kuo greičiau. Valstybės narės turėtų būti informuotos apie tai, kad naudinga paskirti instituciją, kuri palengvintų ir koordinuotų leidimų išdavimo procesus. Ši institucija galėtų paskirti koordinatorių, kuris veiktų kaip vienas bendras kontaktinis asmuo projekto klausimais. Be to, kai reikia norint leisti pasinaudoti nukrypti leidžiančia nuostata pagal Tarybos direktyvą 92/43/EEB ([12]) ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB ([13]), tos infrastruktūros planavimas, įgijimas, statyba, eksploatavimas, techninė priežiūra ir remontas turėtų būti laikomi viršesniu viešuoju interesu, kaip jis suprantamas tose direktyvose, jei tenkinamos kitos tose nuostatose nustatytos sąlygos. Tai nedaro poveikio kitų Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų taikymui ar įgyvendinimui;

(22) valstybės narės turėtų būti skatinamos bendradarbiauti plėtojant jūrinių kabelių infrastruktūros techninės priežiūros ir remonto pajėgumus;

(23) turėtų būti pripažįstama, kad šiuo metu atliekamus ir planuojamus skaitmeninės ir fizinės infrastruktūros, kuria remiantis teikiamos skaitmeninės paslaugos, rizikos vertinimus būtina papildyti konkrečiais rizikos vertinimais ir galimybėmis imtis rizikos mažinimo priemonių dėl jūrinių kabelių infrastruktūros. Ekspertų grupės bus paprašyta padėti Komisijai, glaudžiai bendradarbiaujant su TIS bendradarbiavimo grupe ir Ypatingos svarbos subjektų atsparumo klausimų grupe ir gaunant ENISA paramą, atlikti bendrą rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimą Sąjungos mastu, apimantį tiek kibernetinį, tiek fizinį jūrinių kabelių infrastruktūros ir jų tiekimo

([10]) Pvz., apie maršrutų geografinę vietą, kabelių technines specifikacijas ir t. t.

([11]) 2019 m. kovo 26 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2019/534. 5G tinklų kibernetinis saugumas (OL L 88, 2019 3 29, p. 42).

([12]) 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992 7 22, p. 7).

([13]) 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, 2000 12 22, p. 1).

grandinių saugumą. Atliekant šį bendrą vertinimą būtų galima remtis jūrinių kabelių infrastruktūros ir jų tiekimo grandinių kibernetinio saugumo ir fizinio saugumo rizikos vertinimų, visų pirma nacionalinių rizikos vertinimų, taip pat vertinimų, atliktų atsižvelgiant į Nevero raginimą stiprinti ES kibernetinio saugumo pajėgumus ir į Tarybos išvadas dėl ES kibernetinio saugumo būklės raidos, ir 5G tinklų vertinimų pagal Rekomendaciją (ES) 2019/534 išvadomis. Atlikus bendrą vertinimą galėtų būti parengtos rekomendacijos, į kurias reikėtų atsižvelgti nacionaliniu ir (arba) Sąjungos lygmeniu ir kurios apimtų siūlomas rizikos mažinimo priemones;

(24) pirmuoju etapu ekspertų grupė galėtų padėti Komisijai peržiūrėti nacionalinius rizikos vertinimus siekiant nustatyti trūkstamą informaciją, be kurios nebūtų galima atlikti bendro rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės, visų pirma didelės rizikos tiekėjų atžvilgiu, vertinimo Sąjungos mastu, ir peržiūrėti esamos ir planuojamos jūrinių kabelių infrastruktūros kartografavimą, atliekamą nacionaliniu lygmeniu (apimantį kabelių infrastruktūros buvimo vietą, pajėgumą, technines charakteristikas ir nuosavybę), taip pat fizinio ir loginio lygmenų sąveiką. Ekspertų grupė galėtų padėti Komisijai kartografuoti esamą jūrinių kabelių infrastruktūrą ES lygmeniu, remiantis nacionalinėmis kartografavimo iniciatyvomis ir atnaujinant šio kartografavimo duomenis bent kartą per metus. Atliekant peržiūrą reikėtų atsižvelgti į sąsajas su kita ypatingos svarbos infrastruktūra, visų pirma elektros kabeliais, dujotiekiais ir jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energetikos įrenginiais, taip pat kita telekomunikacijų infrastruktūra ([14]). Kartografavimo informacija, kuri nėra neskelbtina, gali būti dalijamasi su atitinkamos infrastruktūros informaciniais punktais, kaip antai pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/61/ES ([15]) (Plačiajuosčio ryšio sąnaudų mažinimo direktyva) ir būsimą Gigabitinės infrastruktūros aktą;

(25) antruoju etapu ekspertų grupė raginama pasiūlyti priemones trūkstamai informacijai papildyti ir metodiką, pagal kurią papildoma informacija būtų susiejama su esamais vertinimais, sudarant atskaitos scenarijų rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimui Sąjungos mastu;

(26) trečiuoju etapu ekspertų grupė raginama, taikant pirmesniame etape nustatytą metodiką, faktiškai Sąjungos mastu apibendrinti jūrinių kabelių infrastruktūros kartografavimo duomenis ir su jūrinių kabelių infrastruktūra susijusios rizikos, pažeidžiamumo bei priklausomybės, ypač didelės rizikos tiekėjų atžvilgiu, vertinimus. Į vertinimą turėtų būti įtraukti pasiūlymai dėl rizikos mažinimo priemonių, įskaitant tai, kurias rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės problemas būtų galima spręsti vykdant europinės svarbos kabelių projektus pagal šią rekomendaciją, kad būtų užpildytos strategiškai reikšmingos spragos ir sukurtos naujos jungtys, kurios padidintų atsparumą ir kuo labiau sumažintų riziką. Šis etapas apimtų ir svarstymus dėl testavimo nepalankiausiomis sąlygomis suderinimo, pvz., susijusio su reagavimo ir remonto laiku ir su reagavimo į incidentus bei remonto pajėgumų organizavimu tarp civilinio ir karinio sektorių ar kertant nacionalines ir regionų ribas;

(27) ekspertų grupė turėtų veikti kaip forumas valstybėms narėms keistis informacija tarpusavyje ir su Komisija, bendradarbiauti siekiant nustatyti galimas esamos teisės aktų sistemos spragas ir kurti sinergiją. Tai galėtų apimti informaciją apie esamą informuotumą apie padėtį, incidentus ir reagavimą į incidentus, taip pat apie taikomą geriausią praktiką. Informacija turėtų būti keičiamasi reguliariai, struktūrizuotai ir tinkamu konfidencialumo lygmeniu, įskaitant, kai tinkama, įslaptintą informaciją. Atsižvelgiant į kiekvieną konkretų atvejį, turėtų būti suteikta galimybė dalyvauti trečiosioms valstybėms, pvz., pagal dvišalius tarptautinius susitarimus;

(28) šia rekomendacija siekiama paskatinti, laikantis ES teisės, įskaitant valstybės pagalbos taisykles, diegti arba iš esmės patobulinti jūrinių kabelių infrastruktūrą pagal Europinės svarbos kabelių projektus. Šiuo tikslu svarbu, kad valstybės narės būtų skatinamos bendradarbiauti su Komisija per ekspertų grupę ir taip padėti Komisijai pasiūlyti strateginių europinės svarbos kabelių projektų, atitinkančių įvairius į šią rekomendaciją įtrauktus kriterijus, sąrašą;

([14]) Pvz., reikėtų atsižvelgti į energetikos sektoriuje pagal Rekomendaciją dėl ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo atlikto testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus.

([15]) 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/61/ES dėl priemonių sparčiojo elektroninių ryšių tinklų diegimo sąnaudoms mažinti (OL L 155, 2014 5 23, p. 1).

(29) ekspertų grupė raginama, remiantis minėtu bendru Sąjungos masto vertinimu, pasiūlyti europinės svarbos kabelių projektų sąrašą ir nurodyti, kaip jais būtų šalinamos nustatytos strategiškai reikšmingos spragos ir iš visos ES perspektyvos sprendžiamos rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės problemos. Priklausomai nuo atitinkamų pagrindinių taisyklių, į sąrašą gali būti atsižvelgiama pagal Sąjungos finansavimo programas, į kurių taikymo sritį patenka tokie projektai, ypač pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1153 ([16]) (EITP reglamentas), Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529 ([17]) (PNPP III reglamentas), Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/241 ([18]) (EGADP reglamentas), ir pagal struktūrinius fondus. Kai taikytina, šis sąrašas galėtų atsispindėti pagrindiniuose aktuose ar jų prieduose, priimant deleguotuosius aktus, kaip yra EITP reglamento atveju. Dėl bet kokio svarstymo pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/947 ([19]) (KVTBP „Globali Europa“ reglamentas) neturėtų būti atidedami projektai, kurie jau vystomi pagal strategiją „Global Gateway“;

(30) europinės svarbos kabelių projektų nustatymo kriterijai galėtų būti grindžiami šiais principais: pirma išankstinė sąlyga yra tai, kad iš kartografavimo rezultatų turėtų būti išaiškėjusi jūrinių kabelių infrastruktūros spraga, įskaitant poreikį nustatyti naujus ar alternatyvius saugius maršrutus arba padidinti esamos jūrinių kabelių infrastruktūros pajėgumą ar atsparumą. Be to, europinės svarbos kabelių projektai turėtų padėti reikšmingai padidinti jūrinių kabelių infrastruktūros tiekimo grandinės saugumą. Galiausiai, atsižvelgiant į Sąjungos ir valstybių narių interesus, europinės svarbos kabelių projektai turėtų turėti geostrateginę reikšmę ir tenkinti junglumo poreikius, su kuriais siejama rizika yra per didelė, kad tuos poreikius būtų galima patenkinti vien privačiomis investicijomis;

(31) įgyvendinimo kriterijai, į kuriuos būtų galima atsižvelgti dėl strateginių projektų, apima didelių naujų investicijų, kuriomis būtų suteikiama didelių naujų pajėgumų saugumo, veikimo ir atsparumo, tiekimo grandinės saugumo ir tvarumo atžvilgiais, užtikrinimą. Veikimo pagerėjimas būtų susijęs visų pirma su duomenų pralaidumu ir maža delsa. Saugumo ir atsparumo didinimas apimtų atsarginių fizinių ir loginių pajėgumų nustatymą pagal projektą, aukštus saugumo standartus ir technologijas, kaip antai jutiklių ir stebėsenos sistemas, taip pat kabelių tiesimo, techninės priežiūros ir remonto darbams skirto laivyno pajėgumą;

(32) kai įgyvendinami strateginiai projektai, jais turėtų būti padidintas jūrinių kabelių infrastruktūros tvarumas, sumažinant jos poveikį klimatui, energetikai ir bendrą poveikį aplinkai;

(33) remiantis svarbiu bendradarbiavimu su tarptautiniais strateginiais partneriais, visų pirma per prekybos ir technologijų tarybas ir skaitmeninės partnerystės iniciatyvas, ir vadovaujantis 2023 m. birželio 26 d. Tarybos išvadomis dėl ES skaitmeninės diplomatijos, valstybės narės turėtų būti skatinamos, koordinuojant veiksmus su Sąjunga, dėti daugiau pastangų plėtoti saugią, patikimą ir atsparią jūrinių kabelių infrastruktūrą laikantis šioje rekomendacijoje išdėstyto požiūrio. Jei bus parengti europinės svarbos kabelių projektai, jais turėtų būti padedama užtikrinti, kad ES turėtų priemonių saugiai palaikyti ryšius su savo strateginiais partneriais. Tai apima visų pirma strateginius projektus, susijusius su bendradarbiavimu arktinio, transatlantinio junglumo ir junglumo per Ramųjį vandenyną užtikrinamo srityje. Remdamosi strategija „Global Gateway“ ES ir jos valstybės narės gali plėtoti glaudų bendradarbiavimą su atitinkamais tarptautiniais partneriais, siekdamos sudaryti sąlygas patikimam, saugiam ir atspariam skaitmeniniam junglumui tarp ES ir šalių bei regionų, kuriems taikomi reglamentai dėl KVTBP „Globali Europa“ ir dėl PNPP III, Užsacharo Afrikoje, Lotynų Amerikoje ir Karibuose, Azijos ir Ramiojo vandenyno regionuose, taip pat kaimyninėse ir plėtros šalyse. Atsižvelgiant į poreikį išlaikyti nuoseklų požiūrį į saugią, patikimą ir atsparią jūrinių kabelių infrastruktūrą ir užtikrinti vidaus ir išorės veiksmų papildomumą, valstybės narės turėtų būti skatinamos pasitelkti ekspertų grupę tam, kad koordinuotų veiksmus ir informuotų vienos kitas, Komisiją ir Išorės veiksmų tarnybą į šios rekomendacijos taikymo sritį patenkančiais klausimais tiek dėl dvišalių mainų su trečiosiomis valstybėmis, tiek dėl daugiašalio bendradarbiavimo;

([16]) 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1153, kuriuo nustatoma Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014 (OL L 249, 2021 7 14, p. 38).

([17]) 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III) (OL L 330, 2021 9 20, p. 1).

([18]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

([19]) 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009 (OL L 209, 2021 6 14, p. 1).

(34) valstybės narės turėtų būti skatinamos pagal koordinuotą požiūrį dirbti daugiašaliuose ir įvairių suinteresuotųjų subjektų forumuose, įskaitant Didįjį septynetą (G7) ir Tarptautinę telekomunikacijų sąjungą (ITU), laikantis ES skaitmeninės diplomatijos principų, tikslų ir priemonių;

(35) ES turėtų stengtis toliau stiprinti bendradarbiavimą su NATO atsparumo srityje, įskaitant ypatingos svarbos povandeninių kabelių infrastruktūrą, pagal trečiąjį bendrą pareiškimą dėl ES ir NATO bendradarbiavimo ([20]), skatinant pastangų papildomumą ir vengiant nereikalingo dubliavimosi, visiškai laikantis abipusio atvirumo ir skaidrumo, abipusiškumo ir įtraukumo principų ir gerbiant kiekvienos organizacijos sprendimų priėmimo autonomiškumą. Remdamiesi ES ir NATO darbo grupės galutinės vertinimo ataskaitos ([21]) rekomendacijomis, struktūrinio dialogo atsparumo klausimais kontekste ES tarnautojai turėtų stengtis, *inter alia*, toliau skatinti bendrą informuotumą apie padėtį kartu su NATO darbuotojais;

(36) kadangi šia rekomendacija padedama pritraukti investicijas siekiant transformatyvaus poveikio, ji padeda siekti strategijos „Global Gateway“ tikslų stiprinti pasaulinį skaitmeninį junglumą, laikantis ES vertybių ir standartų. Vadovaudamosi šia rekomendacija, valstybės narės turėtų remtis Europos komandos principais ir naudotis esamomis ES ir valstybių narių sukurtomis valdymo struktūromis, kad įgyvendintų strategiją „Global Gateway“ ir ekonomikos ir investicijų planus;

(37) atsižvelgiant į tai, kad jūrinių kabelių infrastruktūrą paprastai diegia privatūs suinteresuotieji subjektai, ir į strateginius Sąjungos ir jos valstybių narių interesus, jei būtų parengti europinės svarbos kabelių projektai, jie turėtų būti finansuojami privačiomis lėšomis, prireikus papildant privatų finansavimą Sąjungos ir nacionalinio biudžeto lėšų deriniu, laikantis valstybės pagalbos taisyklių. Sąjungos finansavimo programos gali būti panaudojamos kartu su Europos investicijų banko, nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų, kitų plėtros ir viešojo finansavimo institucijų, taip pat privačiojo sektoriaus finansinių institucijų ir privačiojo sektoriaus investuotojų finansavimu, įskaitant finansavimą per viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes pagal atitinkamas nuostatas, kuriomis reglamentuojamas Sąjungos biudžeto naudojimas;

(38) pagal EITP reglamentą šiuo metu finansuojami jūriniai kabeliai kaip magistraliniai tinklai, jungiantys ES teritorijas ir Sąjungą su trečiosiomis šalimis. Organizuojant susijusius kvietimus teikti pasiūlymus pastebėtas didelis pasiūlymų perteklius rodo, kad didėja saugių, atsparių ir našių jūrinių kabelių finansavimo poreikis. Atsižvelgiant į nuolatines išlaidas ir riziką, EITP finansinė parama yra labai svarbi siekiant sumažinti riziką ir pritraukti privačias investicijas bei užtikrinti, kad projektai būtų patrauklūs bankams;

(39) Europos Komisija gali apsvarstyti poreikį, naudojantis EITP reglamento ir kitų susijusių priemonių biudžetu, gerinti finansinių ir derinimo priemonių naudojimą europinės svarbos kabelių projektams remti siekiant pritraukti privataus kapitalo ir veikti rinkos sąlygomis, o valstybės narės raginamos prie to prisidėti, galiausiai per savo nacionalinius skatinamojo finansavimo bankus ir institucijas. Europinės svarbos kabelių projektų finansavimo priemonė galėtų būti Programa „InvestEU“;

(40) šia rekomendacija neturėtų būti daroma poveikio valstybių narių kompetencijai, susijusiai su viešojo saugumo, gynybos ir nacionalinio saugumo sričių veikla, ir valstybių veiklai baudžiamosios teisės srityse, įskaitant valstybių narių teisę pašalinti tiekėjus ar paslaugų teikėjus iš savo rinkų nacionalinio saugumo sumetimais,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

1. **TAIKYMO SRITIS IR TIKSLAI**

1) Šioje rekomendacijoje nustatyti tiksliniai veiksmai, kurių valstybės narės galėtų imtis nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis, siekdamos:

   a) reguliariai vertinti ir didinti esamos ir naujos jūrinių kabelių infrastruktūros saugumą ir atsparumą ir

([20]) 2023 m. sausio 10 d. NATO Generalinio sekretoriaus, Europos Vadovų Tarybos pirmininko ir Europos Komisijos pirmininkės pasirašytas bendras pareiškimas dėl ES ir NATO bendradarbiavimo.

([21]) ES ir NATO ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimo darbo grupė, galutinė vertinimo ataskaita, 2023 m. birželio 29 d.

b) remti jūrinių kabelių infrastruktūros diegimą ar reikšmingą patobulinimą pagal europinės svarbos kabelių projektus, kurie atitinka bet kurią iš šių sąlygų:

1) juose dalyvauja bent dvi valstybės narės;

2) jie jungia valstybę narę su viena ar keliomis jos salomis, atokiausiais regionais ar užjūrio šalimis ir teritorijomis;

3) jais sukuriamas ar labai pagerinamas junglumas tarp vienos ar kelių valstybių narių ir trečiųjų valstybių, įskaitant narystės siekiančias ir kaimynines šalis, tiesiogiai arba netiesiogiai per kitą su Sąjunga susietą kabelinę infrastruktūrą.

2. **TERMINŲ APIBRĖŽTYS**

2) Šioje rekomendacijoje jūrinių kabelių infrastruktūra – tai ne tik pats jūrinis ryšių kabelis, bet ir visa su jo tiesimu, eksploatavimu, technine priežiūra ir remontu susijusi infrastruktūra.

3) Kitų terminų apibrėžtys pateiktos Direktyvoje (ES) 2022/2555 (TIS 2 direktyva).

3. **VALSTYBIŲ NARIŲ LYGMENS VEIKSMAI**

3.1. **Saugumas**

4) Valstybės narės raginamos skatinti aukštą povandeninių kabelių infrastruktūros saugumo lygį nepriklausomai nuo to, kas yra jos savininkas, kai taikytina ir tinkama, laikantis Direktyvoje (ES) 2018/1972 (Europos elektroninių ryšių kodeksas), TIS 2 direktyvoje ir Direktyvoje (ES) 2022/2557 (Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo) nustatytų reikalavimų, taip pat atitinkamų ES jūrų saugumo strategijoje nustatytų veiksmų. Jos raginamos užtikrinti, kad infrastruktūra būtų tinkamai valdoma ir kontroliuojama taip, kad būtų apsaugota nuo išorės grėsmių ir būtų išlaikytas jos saugumas, įskaitant duomenų, kuriais keičiamasi naudojantis šia infrastruktūra, saugumą. Valstybės narės raginamos, kai aktualu, tai darant atsižvelgti į gynybos lygio saugumo standartus, kad būtų lengviau bendradarbiauti su kariniais subjektais.

5) Valstybės narės turėtų numatyti prašyti įmonėms atstovaujančių organizacijų arba, jei reikia, atskirų įmonių pateikti reikiamą informaciją, kad būtų galima stebėti jūrinių kabelių infrastruktūros saugumą ir atsparumą. Ši informacija galėtų būti naudojama siekiant sudaryti, papildyti ir atnaujinti nacionalinės jūrinių kabelių infrastruktūros kartogramas, užpildant trūkstamą jau surinktų duomenų informaciją. Bet kaip renkant informaciją ar ja keičiantis turėtų būti saugomas tos informacijos konfidencialumas ir atitinkamų subjektų saugumo bei komerciniai interesai, laikantis taikytinų ES taisyklių.

6) Valstybės narės raginamos, atsižvelgiant į aktualius esamus ES lygmens rizikos vertinimus ir testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus, atlikti nacionalinius jūrinių kabelių infrastruktūros ir jų tiekimo grandinių kibernetinio saugumo ir fizinio saugumo rizikos vertinimus. Nacionaliniai vertinimai būtų aktualesni, jei apimtų esamos ir planuojamos infrastruktūros kartografavimą ir jeigu juose būtų atsižvelgiama tiek į techninius, tiek į netechninius saugumo rizikos kriterijus.

7) Valstybės narės raginamos sugriežtinti tiekėjų ir operatorių prievoles įgyvendinant TIS 2 direktyvą, atsižvelgiant į Sąjungos lygmens veiksmus pagal šią rekomendaciją, kad būtų užtikrintas jautrių infrastruktūros dalių saugumas, taip pat, kai tinkama, tokias prievoles kaip aktualios informacijos apie planuojamus povandeninių kabelių infrastruktūros pakeitimus teikimas kompetentingoms nacionalinėms institucijoms ir reikalavimai, kad konkretūs informacinių technologijų komponentai ir sistemos būtų nacionalinių audito ir (arba) sertifikavimo laboratorijų iš anksto išbandyti saugumo ir vientisumo užtikrinimo tikslais.

3.2. **Reguliarus subjektų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis**

8) Valstybėms narėms rekomenduojama jūrinių kabelių infrastruktūros operatorius raginti ir padėti jiems atlikti reguliarų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, grindžiamą bendrais Sąjungos lygmens principais ir visų pirma 16–20 punktuose nurodytais Sąjungos mastu atliktais bendrais jūrinių kabelių infrastruktūros rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimais.

9) Tokie testavimo veiksmai galėtų būti finansiškai remiami pagal Skaitmeninės Europos programą, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/694 ([22]) (Reglamentas dėl Skaitmeninės Europos programos), visų pirma pagal Skaitmeninės Europos programos 2023–2024 m. kibernetinio saugumo darbo programą.

3.3. **Nacionalinių leidimų išdavimo procedūrų paspartinimas**

10) Valstybės narės raginamos užtikrinti, kad administracinės paraiškos dėl jūrinių kabelių infrastruktūros planavimo, įsigijimo, statybos, eksploatavimo, techninės priežiūros ir remonto būtų veiksmingai ir laiku tvarkomos internetu. Tuo tikslu visos atitinkamos nacionalinės institucijos raginamos užtikrinti, kad šios paraiškos būtų išnagrinėjamos kuo greičiau, kiek tai teisiškai įmanoma.

11) Valstybėms narėms patariama suteikti jūrinių kabelių infrastruktūrai aukščiausią įmanomą nacionalinės svarbos statusą, kai toks statusas yra numatytas nacionalinėje teisėje, ir atitinkamai ją traktuoti vykdant leidimų išdavimo procesus, įskaitant susijusius su poveikio aplinkai vertinimais, ir, jei tai numatyta nacionalinėje teisėje, teritorijų planavimo procesus.

12) Valstybės narės raginamos laikyti jūrinių kabelių infrastruktūros saugumą ir atsparumą svarbia viešojo intereso priežastimi, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 92/43/EEB 6 straipsnio 4 dalį ir 16 straipsnio 1 dalies c punktą, ir viršesniu viešuoju interesu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/60/EB 4 straipsnio 7 dalį. Todėl, jeigu yra įvykdytos kitos šiose nuostatose nustatytos sąlygos, valstybės narės raginamos jūrinių kabelių infrastruktūros planavimą, įsigijimą, statybą, eksploatavimą, techninę priežiūrą ir remontą laikyti viršesniu viešuoju interesu.

13) Valstybės narės raginamos paskirti instituciją, atsakingą už tai, kad būtų palengvinami ir koordinuojami administraciniai paraiškų teikimo procesai, susiję su jūrinių kabelių infrastruktūros planavimu, įsigijimu, statyba, eksploatavimu, technine priežiūra ir remontu. Ta institucija savo ruožtu galėtų paskirti koordinatorių, kuris veiktų kaip bendras kontaktinis punktas, ir sudaryti darbo grupę, kurioje būtų atstovaujama visoms su administraciniais paraiškų teikimo procesais susijusioms institucijoms, siekiant parengti leidimų išdavimo tvarkaraštį ir stebėti bei koordinuoti jo įgyvendinimą.

14) Jei priimant sprendimus turi dalyvauti dvi ar daugiau valstybių narių, atitinkamos institucijos turėtų būti skatinamos imtis visų būtinų priemonių efektyviam ir veiksmingam tarpusavio bendradarbiavimui ir koordinavimui tarpusavyje ir su Komisija užtikrinti. Prireikus galėtų dalyvauti ir trečiųjų šalių valdžios institucijos. Visų pirma, valstybės narės turėtų tarpusavyje bendradarbiauti plėtodamos jūrinių kabelių techninės priežiūros ir remonto pajėgumus. Jos turėtų bendradarbiauti su Komisija tam, kad apžvelgtų esamą laivyną ir nustatytų poreikius orientuodamosi į ateities perspektyvas.

4. **VALSTYBIŲ NARIŲ VEIKSMAI SĄJUNGOS LYGMENIU**

15) Šiame skirsnyje nurodyti valstybių narių veiksmai ir koordinavimas turėtų būti vykdomi neformalioje ekspertų grupėje.

([22]) 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/694, kuriuo nustatoma Skaitmeninės Europos programa ir panaikinamas Sprendimas (ES) 2015/2240 (OL L 166, 2021 5 11, p. 1).

4.1. **Siekis atlikti bendrą rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimą Sąjungos mastu**

16) Valstybės narės raginamos padėti Komisijai kartografuoti esamą jūrinių kabelių infrastruktūrą ES lygmeniu, remiantis nacionalinėmis kartografavimo iniciatyvomis, ir atnaujinti tokio kartografavimo duomenis bent kartą per metus. Toks kartografavimas turėtų apimti visus aktualius susijusius duomenis, kaip antai turimus ir potencialius pajėgumus, techninės charakteristikas, pagrindines apsaugos priemones, susitarimus dėl atsarginių pajėgumų ir (arba) dalijimosi kabeliais, informaciją apie nuosavybę ir kontrolę, taip pat tvarumo charakteristikas.

17) Valstybės narės raginamos padėti Komisijai peržiūrėti esamus vertinimus ir nustatyti informacijos spragas, kurios šiuo metu kliudo Sąjungos mastu atlikti bendrą vertinimą dėl su povandeninių kabelių infrastruktūra susijusios rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės, visų pirma didelės rizikos tiekėjų atžvilgiu, apimant jų ypatingos svarbos tiekimo grandines, nurodytas TIS 2 direktyvos 22 straipsnyje, ir atsižvelgiant į sąsajas su kitomis ypatingos svarbos infrastruktūromis, visų pirma elektros kabelių ir dujotiekių.

18) Valstybės narės raginamos pasiūlyti Komisijai priemones, kaip užpildyti informacijos spragas, ir metodiką, kuri užtikrintų galimybę reguliariai atlikti tokį bendrą Sąjungos masto vertinimą ir juo naudotis reguliariam testavimui nepalankiausiomis sąlygomis.

19) Valstybės narės raginamos padėti Komisijai reguliariai Sąjungos mastu atlikti bendrus su jūrinių kabelių infrastruktūra susijusios rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimus.

20) Valstybės narės raginamos, remiantis šiuo vertinimu, padėti Komisijai pasiūlyti kabelių saugumo priemonių rinkinį, kuriame būtų nustatytos rizikos mažinimo priemonės, kurių valstybės narės skatinamos imtis, kad būtų sumažinta rizika, pažeidžiamumas ir priklausomybė, visų pirma nuo didelės rizikos tiekėjų, identifikuotų bendrame Sąjungos masto vertinime.

4.2. **Dalijimasis informacija ir savitarpio pagalba**

21) Valstybės narės turėtų reguliariai keistis informuotumo apie padėtį, incidentų ir reagavimo į juos, taip pat geriausios praktikos informacija ir taip kuo labiau didinti sinergiją su kompetentingomis institucijomis pagal TIS 2 direktyvą ir Direktyvą dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo. Valstybės narės turėtų teikti vienos kitoms pagalbą, visų pirma siekdamos sušvelninti poveikį visai Sąjungai.

22) Valstybės narės raginamos aptarti potencialą diegti novatoriškus sprendimus siekiant aptikti jūrinių kabelių infrastruktūrai keliamas grėsmes ir atgrasyti nuo jų, visų pirma atsižvelgiant į ES finansuojamų projektų rezultatus.

23) Vykdydamos tą dalijimosi informacija ir savitarpio pagalbos veiklą, valstybės narės turėtų turėti galimybę tvarkyti įvairių slaptumo žymos laipsnių ES įslaptintą informaciją (ESĮI). Tuo tikslu valstybės narės raginamos skirti ekspertus, turinčius tinkamo lygio kompetenciją ir patikimumo pažymėjimą, laikantis iniciatoriaus sutikimo principo. Valstybės narės taip pat turėtų nustatyti tinkamą informacijos, kuria dalijasi, slaptumo žymos laipsnį ir užtikrinti, kad būtų galima naudotis patvirtintomis efektyvaus keitimosi įvairių slaptumo žymų ESĮI priemonėmis.

4.3. **Europinės svarbos kabelių projektai**

24) Valstybės narės turėtų padėti Komisijai pasiūlyti europinės svarbos kabelių projektų, kurie galėtų būti laikomi remtinais pagal Sąjungos programas (jas papildant nacionalinėmis lėšomis strateginėms spragoms užpildyti ir naujoms jungtims sukurti), sąrašo projektą, kuriame būtų nurodytas jų skubumas ir tvarkaraštis.

25) Remdamosi esamais vertinimais valstybės narės turėtų patarti Komisijai nustatydamos rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės problemas, kurias būtų galima spręsti įgyvendinant europinės svarbos kabelių projektus pagal šią rekomendaciją.

26) Valstybės narės raginamos pasiūlyti strateginių projektų, kurie atitiktų toliau nurodytus kriterijus (nedarant poveikio atitinkamų Sąjungos programų, kurių finansavimą ketinama gauti, taisyklių ar valstybės pagalbos taisyklių taikymui), sąrašą:

a) projektu užpildoma jūrinių kabelių infrastruktūros spraga, kaip matyti iš kartografavimo, ir tai gali padėti patenkinti poreikį nustatyti naujus arba alternatyvius saugius maršrutus arba padidinti esamos jūrinių kabelių infrastruktūros pajėgumą ir atsparumą;

b) projektu prisidedama prie reikšmingo tiekimo grandinės saugumo sustiprinimo taikant priemones, kurias reikėtų įtraukti į kiekvieno tiekėjo atranką, siekiant užtikrinti, kad būtų prieinami komponentai, technologijos, sistemos ir specialiosios žinios, reikalingi planuojant įsigyjant, statant, eksploatuojant, prižiūrint ir remontuojant jūrinių kabelių infrastruktūrą; projektai, kuriuose dalyvauja tiekėjai, bendrame rizikos vertinime identifikuoti kaip didelės rizikos, neturėtų būti laikomi tinkamais finansuoti;

c) projektas turėtų turėti geostrateginę reikšmę, atsižvelgiant į Sąjungos ir jos valstybių narių interesus, visų pirma siekiant užtikrinti aukštą ES jūrinių kabelių infrastruktūros saugumo lygį;

d) projektu tenkinami junglumo poreikiai, kurių vien privačiosiomis investicijomis neįmanoma patenkinti dėl susijusios rizikos, ir

e) kai projektui skiriamas finansavimas pagal Reglamentą (ES) 2021/947 (reglamentas dėl KVTBP „Globali Europa“) ir Reglamentą (ES) 2021/1529 (reglamentas dėl PNPP III), reikėtų papildomai apsvarstyti, kiek taikytini a–d punktuose nurodyti kriterijai ir ar projektas jau yra vystomas pagal strategiją „Global Gateway“.

27) Rekomenduojama, kad valstybės narės padėtų Komisijai kasmet peržiūrėti strateginių projektų sąrašą ir jį atnaujinti remiantis 19 punkte nurodytais bendrais jūrinių kabelių infrastruktūros rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės vertinimais, atliekamais Sąjungos mastu. Be to, valstybės narės raginamos patarti Komisijai, kaip strateginiais projektais turėtų būti sprendžiamos nustatytos rizikos, pažeidžiamumo ir priklausomybės problemos. Tuo tikslu valstybės narės raginamos atsižvelgti į šiuos kriterijus:

a) ar projektas atitinka tam tikrus saugumo reikalavimus, kad būtų užtikrinamas aukštas saugumo lygis;

b) ar projektu reikšmingai pagerinamas jūrinių kabelių infrastruktūros veikimas ir atsparumas;

c) ar projektu mažinama su subjektų, kurie bendrame rizikos vertinime identifikuoti kaip didelės rizikos subjektai ir kuriuos tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja trečiosios šalys, priklausomybe susijusi rizika, nepriklausomai nuo didelės rizikos tiekėjų, nurodytų Komisijos komunikate C(2023) 4049, ir ar juo mažinama rizika, susijusi su galimais komponentų (įskaitant galinius įrenginius), technologijų, paslaugų ir sistemų tiekimo pertrūkiais (įskaitant kainų pokyčius ar prastesnes veikimo charakteristikas arba alternatyvius tiekimo šaltinius) per visą jūrinių kabelių infrastruktūros gyvavimo laiką, ir

d) ar projektu didinamas jūrinių kabelių infrastruktūros tvarumas, sumažinant jos poveikį klimatui, energetikai ir bendrą poveikį aplinkai.

4.4. **Tarptautinis bendradarbiavimas**

28) Valstybės narės ir Sąjunga, dirbdamos pagal Europos komandos principą ([23]) ir remdamosi esamu tarptautiniu bendradarbiavimu, turėtų būti skatinamos bendradarbiauti su trečiosiomis valstybėmis, strateginiais partneriais ir daugiašaliuose bei įvairių suinteresuotųjų subjektų forumuose skatinant saugios, patikimos ir atsparios jūrinių kabelių infrastruktūros plėtrą, laikantis šioje rekomendacijoje nustatyto požiūrio, visų pirma siekiant propaguoti europinės svarbos kabelių projektus.

([23]) Pagal Europos komandos principą siekiama sutelkti išteklius ir kompetenciją ir dalyvauja Sąjunga, jos valstybės narės, įskaitant jų įgyvendinimo agentūras ir viešuosius plėtros bankus, taip pat Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB).

5. **EUROPINĖS SVARBOS KABELIŲ PROJEKTŲ FINANSAVIMAS**

29) Europinės svarbos kabelių projektai turėtų būti finansuojami privačiomis lėšomis, kai reikia ir tinkama, papildant tą finansavimą parama pagal Sąjungos programas, visų pirma pagal Reglamentą (ES) 2021/1153 (EITP reglamentas), ir galbūt nacionaliniais ištekliais, laikantis valstybės pagalbos taisyklių arba, kai taikytina, derinant tokį finansavimą su jomis ([24]). Sąjungos finansavimas galėtų būti įgyvendinamas dotacijomis, viešaisiais pirkimais, derinimo operacijomis, įskaitant šiuo metu vykdomus pagal programą „InvestEU“, arba viešojo ir privačiojo sektorių partneryste, laikantis atitinkamų programų taisyklių.

30) Valstybės narės raginamos apsvarstyti galimybę, kai reikia ir tinkama, prisidėti prie europinės svarbos kabelių projektų finansavimo, *inter alia*, dalyvaujant jų nacionaliniams skatinamojo finansavimo bankams ir įstaigoms ar kitiems įgyvendinantiesiems partneriams pagal derinimo priemones ar operacijas ES lygmeniu ([25]), naudojant EITP programos biudžetą. Taip turėtų būti kuo labiau padidintas viešojo finansavimo įnašų poveikis, pritraukiamas privatus finansavimas ir sudaromos palankesnės sąlygos planuoti investicijas laikantis valstybės pagalbos taisyklių arba, kai taikytina, derinant veiksmus su jomis ([26]). Įgyvendinančiųjų partnerių rengiami EITP projektų planai gali būti grindžiami ekspertų grupės darbu.

31) Siekiant užtikrinti, kad nacionalinės investicijos atitiktų valstybės pagalbos taisykles, valstybės narės, bendrai investuojančios į europinės svarbos kabelių projektus, kurie atrinkti finansuoti pagal EITP reglamentą arba kuriems pagal EITP reglamentą yra suteiktas jų kokybę rodantis pažangumo ženklas, raginamos ištirti galimybę parengti pagalbos priemones, atitinkančias visas sąlygas ([27]), nustatytas Komisijos reglamente (ES) Nr. 651/2014 ([28]) ir jo pakeitimuose. Valstybės narės taip pat raginamos išnagrinėti, ar europinės svarbos kabelių projektai gali būti remiami perkant viešajam naudojimui skirtus pajėgumus.

32) Siekdamos finansuoti europinės svarbos kabelių projektus, valstybės narės gali apsvarstyti galimybę naudoti valstybių narių skyrių pagal programą „InvestEU“ tam, kad prisidėtų prie „InvestEU“ įgyvendinančiųjų partnerių, kaip antai nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų ir įstaigų, Europos investicijų banko grupės ar kitų tarptautinių finansų įstaigų naudojamų finansinių produktų, laikantis atitinkamų finansavimo programų taisyklių.

33) Europinės svarbos kabelių projektai galėtų būti finansuojami ir naudojantis finansinėmis priemonėmis, kaip antai nuosavo kapitalo fondais. Valstybės narės raginamos investuoti, be kita ko, per savo nacionalinius skatinamojo finansavimo bankus ir įstaigas, į nacionalines ar ES lygmens finansines priemones, skirtas povandeninių kabelių infrastruktūrai remti.

6. **PERŽIŪRA**

34) Valstybės narės raginamos, bendradarbiaujant su Komisija, iki 2025 m. gruodžio mėn. įvertinti šios rekomendacijos poveikį, kad būtų galima nustatyti tinkamus tolesnius veiksmus. Atliekant šį vertinimą turėtų būti atsižvelgiama į 16–20 punktuose nurodytą bendrą Sąjungos masto vertinimą ir į europinės svarbos kabelių projektų įgyvendinimo pažangą.

([24]) Kai tikslinga, valstybės narės taip pat gali rengti bendriems Europos interesams svarbų kabelių infrastruktūros projektą ar projektus (BEISP) pagal BEISP komunikate (Komunikatas „Valstybės pagalbos, skirtos bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti, suderinamumo su vidaus rinka analizės kriterijai“, nustatytus kriterijus (OL C 528, 2021 12 30, p. 10)).

([25]) Kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 (Finansinis reglamentas) 2 straipsnio 6 punkte.

([26]) Pagal rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio veiklos vykdytojo principą valstybių narių vykdomi sandoriai neteikia pranašumo įmonėms ir todėl nėra valstybės pagalba, jeigu juos tokiomis pačiomis sąlygomis (taigi esant tokio paties dydžio rizikai ir naudai) vykdo viešosios įstaigos ir privatūs subjektai, kurių padėtis panaši (*pari passu* sandoris). Žr. Komisijos pranešimo dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalyje vartojamos valstybės pagalbos sąvokos (OL C 262, 2016 7 19) 4.2 skirsnį.

([27]) Pagalba tiesti povandeninį kabelį, atitinkanti visas Reglamento (ES) Nr. 651/2014 I skyriuje nustatytas sąlygas ir konkrečias 52b straipsnio sąlygas, laikoma suderinama su vidaus rinka pagal Sutarties 107 straipsnio 2 ar 3 dalį ir jai netaikomas Sutarties 108 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas pranešti.

([28]) 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius (OL L 187, 2014 6 26, p. 1).

7. **BAIGIAMOJI NUOSTATA**

35) Ši rekomendacija skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2024 m. vasario 26 d.

Komisijos vardu
Thierry BRETON
Komisijos narys